

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

Naročnine, reklamacije in oglase sprejema **upravitelstvo** ulica Molino piccolo št. 3, II. nadst. Odprte reklamacije so prste poštnine.

V edinošti je moč²¹.

(Dalje prihi)

župni uradi in med hrvatskim in slovenskim ljudstvom hrvatski in slovenski župni uradi!

O pogrebu pok. Volariča nam pišejo: Zemeljske ostanke milega našega Volariča položili smo v prerani grob, toda duh pokojnikov živi med nami, ki ljubimo mili naš jezik, ki gojimo krasno našo narodno pesem. Pravo ste zadeli, g. urednik, ko ste rekli, da je Volarič „ubral pravo narodno struno“. Res je to, kajti malo je takih skladateljev, koji so takorekoč v prvih svojih poskusih postali že tako popularni, kakor Volarič. Neovrženo je torej dejstvo, da si je Volaričev genij vdobil v kratki dobi neprecenljivih zaslug za vse slovenstvo, posebno pa za našo domovino. Toda glejte! Dasi je Slovenec na glas kot poštenjak, (izvzeme so povsodi, bilo je izvzem tudi v poslednjih volitvah na Krasu), vendar se je naše razumništvo pokazalo jako nehvaležno spominu pokojnikovemu. Pogreb bil je sicer sijajen, a kdo so bili dočelniki, ki so izkazali blagemu pokojniku poslednjo čast? Ali so učitelji spremenili svojega tovariša k večnemu počitku? Kaj še! Pogreb je bil, kakor rečeno, impozanten, toda Volaričeve pozemske ostanke spremljal je narod, narod iz delavskih slojev. Inteligenca — ostala je doma. Čast torej Nabrežincem, čast vrlému pevskemu društvu „Nabrežina“, da so rešili o pogrebu Volaričevem narodno čast in prikrili odsotnost onih — katerih ni bilo. Tako n. pr. so delavci v velikem svojem številu prikrili žalostno dejstvo, da je bilo pri pogrebu celih 6, pišem šest gospodov učiteljev! (Glede nekaterih okoliščinskih učiteljev moramo že povedati, da bi bili radi storili svoje dolžnost, ako bi bili znali o dnevu in uri pogreba. Op. ured.) A zato, poročate, storili so učitelji kaj v podporo bédne obitelji pokojnega tovariša? Motite se! Nekje na Krasu pri neki učiteljski konferenci je bil sicer nekdo sprožil plemenito misel, da naj bi se kaj nabralo za siromašno Volaričevo obitelj, toda ostalo je pri — „dobrem namenu“, žrtvoval pa ni nihče niti novčiča. Itu so pokazali delavci, da so požrtvovalni, kjer je treba. Nabrežinski delavci poklonili so na oltar domoljubja v podporo Volaričeve vdove svoto 37 gld. To je jako lepo, to je vredno javne pohvale in zato Vas prosim, g. urednik, da izvolite to požrtvovalnost posebno naglasiti v vrli „Edinosti“. Morda se vsled tega zdramijo tudi oni, katerih sveta dolžnost bi bila, da so drugim — v vzgled. Bog pomози v to! Aleš.

Nekaj „Piccolo“ na uho. Ker se „Il Piccolo“, že toliko beli glavo zaradi „propadanja“ šole sv. Cirila in Metoda in mu zlasti to ne daje miru, da baje pojema število otrok, naj nam pa pojasni, kako so v sredini mesta v ulici Nuova, kjer stanuje najomikanejši in najbogatiši del prebivalstva, „manipulirali“, da so iz faktično v I razred upisanih 18 otrok napravili potrebno število in se tako izognili eventualnemu ukazu oblasti, da je italijanko šolo v ulici Nuova zapreti?

Doneski za moško podružnico sv. Cirila in Metoda v Trstu: Obdarovanci knjižicoj „Čuvajmo svoje prastarine“, zabeležil M. A. Jampekili, so poklonili in sicer: Ivan Sanein, Obdarjavec, Dr. G. Gregorin, Fran Toroš, Srečko Kovačič, Tihi Kraševac, Janko Macák in Dr. Abram vsak po 1 krono, Staroselski fant, Narodni učitelj, M. Primožič in Dr. O. Rybář vsak po 2 kroni; Edv. Slavik in M. Mandić vsak po 40 stot.; skupej torej 16 kron 80 stot. — Nadalje se je nabralo med pevci pevskega društva „Kolo“ v Trstu v krčmi g. Toma Lukšiča 6 kron 22 stot., ter sta poklonila g. Snelbel Jakob in Čevna Anton vsak po 1 krono in g. Kolb 40 stot. ker se niso udeležili izleta na Sv. Goro.

Zabelfena dopisnica. Italijanska vlada izdala je povodom glasovitega XX. septembra posebne „spominske dopisnice“, katere pa je obdačilo tukajšnje c. kr. poštno ravnateljstvo v globo 12 nč., koje svotico je moral seveda plačati sprejemnik takih „septemberskih“ dopisnic iz „kraljestva“. Umevno je, da so take dopisnice prejemale v prvi vrsti ona uredništva „liberalnih“ tržaskih listov, ki skrbijo za stalno zvezo z blaženim kraljestvom onkraj jadranskega morja, torej pred vsemi uzor vsega „liberalstva“ — vrli „Il Piccolo“. Dogodilo se pa je, da je jedno takih „septemberskih“ dopisnic prinesel v „Il

Piccolo“ uredništvo listonoša Josip Mihel in zahteval, kakor je moral, pristojbino 12 nč. Ni naša stvar preiskovati, zakaj in čemu je c. kr. poštno ravnateljstvo tako izdatno obdačilo take dopisnice, bržkone je bilo v to popolnoma opravičeno, kajti tudi francoska vlada je obdačila te „spominske“ dopisnice. No, listonoša Josip Mihel izročil je dopisnico jednemu „Piccolovih“ urednikov, ki čuje na ime Albert Gentili. Le-ta pa se je menda razjezil na naredbo c. kr. pošte in, plačavši pristojbino, zalil je listonošo v njegovi uradni osebi. Mihel je jezičnega urednika ovadil kompetentni oblasti. Gentili se je moral včeraj pred tukajšnjim sodiščem zagovarjati zaradi žaljenja uradne osebe. Gentili se je seveda izgovarjal, da ni zalil listonoše niti najmanj in privel je kot pričjo svojega sosedu v uredništvu in kolego D. Berkugla (po imenu pristnega italijanskega „liberalca“, ka-li) Ta svedok je seveda v vsem potrdil to, kar je rekel njegov tovariš in sourednik. No, sodnik pa je verjel listonoši, ne pa slovesnim trditvam obeh „Piccolovih“ urednikov ter obsodil obtoženega Gentilija na globo 15 gld. — Dosti zabele za jedno dopisnico!

Iz učiteljskih krogov. Z Goriškega nam pišejo: Dan na dan prihajamo bliže do resničnosti izreka, da Slovenec nima sreče. Ne le to, da nam gre pri vsakem političnem vprašanju piškavo, ampak tudi blede žena preti nam vedno s svojo nenasiťljivostjo: mož za možem legajo v temni grob. Zadnja taka žrtva bil je učitelj-trpin in ob enem nadarjen muzik Hrabroslav Volarič. — Škoda za tak talent, da se je udal stanu, kojega bogovi črtijo. Tukaj na Goriškem čutimo posebno ves srd bogov, kjer mora učitelj živeti sebe in svojce s sramotno plačo, v posmeh navadnemu kramarju, sodnijskemu in davk. slugi. Da bi se bil pok. Volarič posvetil izključljivo muziki ali vsaj takemu stanu, da ne bi bil moral požirati vsa zla, ki mučijo človeški rod, lahko bi še mnogo let živel in osrečal slovenski narod se svojimi umotvori.

Kdor ga je videl na zadnjo uro, videl je, kako težko mu je bilo zapustiti neprekrbljene otročiče in zakaj? Tu je vprašanje, ki je more rešiti le od bogov obsovažljeni učitelj-trpin. Da bi se bil posvetil kakemu drugemu stanu, bilo bi bolje tudi iz družih ozirov, ne le iz materijalnih. Poglejmo si učitelja! Ves dan ima skrb s šolo, v svojih urah s pripravami in popravljanjem nalog, s pisarjijo, spojeno z vodstvom itd.; ali je mogoče, da bi imel kako veselje do bodisi tudi najbolj priljubljenega predmeta? In če ima še orgljarstvo ali tajništvo na rami? To dvoje mu sicer koristi pri sedanjih sramotnih, učitelja ponižujočih plačah. Kdo bi mogel trditi, da bi taki odnošaji ugodno delovali na telesno in duševno zdravje? Saj imamo dovolj žalostnih slučajev. Imamo učiteljev, ki so že pri 20. (nekdo pri 19.) letu službe osiveli in se tudi drugače telesno pokvarili, in taka reva naj služi še 20—25 let, da pride do cele penzije?!

Kako in kdaj naj se torej učitelj izobražuje, ne le za koje posebno stroko, ampak tudi za svoj stan? Zvečer si mora privoščiti par uric počitka. O četrtkih popoldne orgljavec porablja čas za vežbanje in prepisanje kakih not; tajnik ima še posebej dovolj pisarije. Ob nedeljah je orgljanje in opravilo s peveci; ob velikih praznikih se mora udeležiti oficijev — kakor Veliki teden itd. No, kdaj ima časa učitelj za kaj posebnega? O počitnicah?! O ne, takrat se le ga uprežejo prav pošteno — pri vojaških vajah. Ne, ne, ne preostaja mu časa! Slednjič prašal bi še rad, imamo-li učitelji kakega zagovornika? Do zadnjih časov bili so postavodajalni krogi zoper vsako zboljšanje, v sedanjem času pa so skrpali tako zmes, da je visoka vlada pri najboljši volji ni mogla predložiti Njeg. Vel. v potrjenje. Potemtakem ni čuda, da se je učiteljstva poprijela neka zbežanost. Zakaj tako nasprotstvo, ko vendar nikdo ne more očitati učiteljstvu, da ni narodno?

Dal Bog, da bi se skoro spremenili ti odnošaji, ki niso v čast ni učiteljskemu stanu samemu, ni onim, ki bi morali skrbeti za ta stan.

(Opazka uredništva: Moralno odgovornost za vsa ta izvajanja prepuščamo g. dopisniku.)

Slovenecem v okraju pri sv. Jakobu. Neizprosno, vztrajno in dosledno delujejo nasprotne sile, da bi uničile rod naš na tem

ozemlju. Nasprotstvo so zanesli tudi v zasebno in gospodarsko življenje. Ne le duševno, hočejo ugonobiti ubogega Slovenca, ampak uničiti mu hočejo tudi ekzistencijo s tem, da mu odtezajo košček vsakdanjega kruha. Tako je tudi mestna plinarna v poslednji čas brez vsakega razloga jela odpuščati uboge slovenske delavce. Med odpuščenimi je tudi naš rojak Josip Gombač Z mnogobrojno družino vred ostal je siromak — na ulici. In bliža se kruta zima. Da obvaruje ženo in nedolžne otročiče pred najhujšim, odprl je malo branjarijo v ulici San Zenone št. 2, na voglu ulice Campo S. Giacomo. Prosimo torej vse naše rojake iz okrožja pri sv. Jakobu, da ne pozabijo tega svojega sorojaka, ampak da bi ga po moči podpirali v njegovi kupčiji in mu tako pomogli preživeti sebe in svoje.

Občinsko gospodarstvo v Trstu. Občinsko računovodstvo tržaško obelodanilo je občinski obračun za leto 1894. Iz istega je razvidno, da je bilo lani 2,942.572 gld. ob 1/2 nč. Gohodkov, in 3,142.571 gld. 24/2 nč. stroškov, primanjkljaja torej 199.999 gld. 18 nč. No, vendar nekoliko boljše, kakor pa 1893. Predlanskem namreč bilo je dohodkov 2,830.842 gld. 07/2 nč., stroškov pa 3,092.185 gld. 14/2 nč., torej 261.843 gld. 07 nč. primanjkljaja!

Trgatev po Istri vršla se je minulega tedna. Vreme je bilo jako ugodno za ta posel. Letina bode, kjer ni bilo toče, večinoma srednje dobra in to v zapadnem delu Istre, dočim bode Liburnija siromašnejša. Tu je napravil veliko škodo neprestan dež, ko je bilo grozdje v cvetju; a kar je ostalo, trpelo je po nekd po toči, povsodi pa vsled suše. Obilno vina ne bode torej nikjer po Istri, zato pa bode vino nenavadno dobro.

Naše trgovce in krčmarje izven Istre opozarjamo že sedaj na vinogradnike v Istri, te kmečke roke. Povsodi po Istri najdejo gotovo dobrih in nepokvarjenih vin. Uredništvo „Naše Sloge“ v Trstu je pripravljeno vsaki hip postrači z naslovi na rodoljube-vinogradnike v Istri, o katerih ve, da imajo dobrega pridelka.

Iz Kozinske okolice nam pišejo dne 4. oktobra: O tej čudni vasi, ob razpotju državne železnice, ne daleč od Divače, se je mnogo pisalo. Al dodati je še ena posebnost, ne ravno častna za isto. Včeraj sem po opravi mirno korakal po vasi, kar mi je prišel pijan stavec mimo, ter mi začel po laško zabavljati in bruhati razaljive besede iz svojega pijanega grla.

Lep spomin mora pač odnesti seboj ptujec, ako naleti na tacega Kozince, ker, kakor sem čul, ni ta stari nemarnež vprvič to pot zabavljati mirnemu, mimoidočimu, nepoznanemu človeku.

Drugokrat, ne davno temu sem pa ravno v isti naletel na dva mladenčca, ki sta neusmiljeno podila, jeden par volov, drugi par konj, proti železniski postaji, tako, da je moral vsakateri brzo iz ceste na stran, ako ni hotel biti pohojen; tretji mladenec pa, kateremu sta takim surovim poganjenjem uboge živine oplašila nasproti gnano živinče, je kar izbruhnil grozno laško bogokletno besedo. Ne vem sicer, da-li so bili ti poslednji domačini, ali zadosti grdo je, da se godé take surovosti v sredi slovenske vasi.

Kakšen pojim mora imeti laška gospóda, ki po letu mnogobrojno obiskuje to letovišče, o olik slovenskih deželanov, ako mara gledati take surovosti?! Tudi orožniki bi morali malo pogostje obiskovati take kraje, kjer je večji promet in delajo suroveži cesto nevarno.

Iz Ljubljane nam pišejo: Odboru „Dramatičnega društva“ bi delali krivico, ko bi trdili, da je za letošnje sezono izbralo slab igralni material. Včeraj so nastopile nekatera nove moči v „Potih življenja“ in dokazale s starimi vred, da smo z osobjem v tej sezoni, tako za dramo kakor opero, — kolikor so nas močje kritiki in veščaki s častno besedo zagotovili — dobro preskrbljeni. Igra se z razumom, sigurnostjo, jezik se pridno uči, in pogoji, ki so se stavili tem igralcem, se vestno izpolnjujejo. Narodno občinstvo ljubljansko ima sedaj v deželnem gledališču zagotovljeno obilico užitka, naj se ga poslužuje. Pri slovenskih predstavah mu ga ne bode manjkalo!

To smo konstatovali drage volje, prvič zato, ker nam je resnica nad vse, in v drugo zato, ker nam je vsikdar le za stvar in ker beležimo z veseljem vsaki napredek na polju slovenske dramatike.

Istotako pa je in ostane gola resnica kar je pisala „Edinost“ o potrebi domačega umetniškega naraščaja. Do prepotrebne stalnosti pridemo še le potem, ko si vzgojimo vsaj po jedno domačo moč za vsako stroko dramatiške ali operne umetnosti, ali pa, ako se bodo skiepale pogodbe s českimi in hrvatsko-srbskimi, zares dobri mi močmi — na daljše večletne dobe. Take stalnosti treba zlasti pri slovenskem gledališču, kjer ni mogoče sleherni hip izbirati novih umetnikov. Sicer se nam utegne prigoditi sleherni hip, da pademo z umetniške višine kar hkratu — pod vsako kritiko! Bog nam daj uspešnega razvoja našega gledališča, tega eminentno kulturnega zavoda. X.

Občni zbor „Slovenske Matice“ se je vršil v Ljubljani dne 4. t. m. Iz govora predsednika prof. Levca je razvidno, da je potres tudi „Matici“ napravil škode do 4000 gld. Členov ima „Matica“ 2530, ter je napredovala v mino. em letu za 170. Dohodkov je imela 13.683 gld., prebitka 642 gld. Družbino premoženje znaša 58.006 gld. 90. nč.

Zblaznel je v Štorjah pri Sežani dne 29. septembra t. l. znani posestnik in krčmar, Andrej Dolgan. Par dni stražilo ga je več mož, a pozneje je bil odpeljan v bolnišnico. Govori se, da so neki tržaški izletniki tik njegovega hleva, kjer je bilo dokaj vrednosti, napravili umeteljni ogenj, vrteče kolo, Ko je imenovani to zagledal, prestrašil in razsrdil se je silno, mislé, da gori ter koj pričel kričati in zmedeno govoriti. Nekoji hočejo vedeti, da se mu je mešalo v govorjenju že popred. Nekoliko več previdnosti pri umetelnem ognju vsekako ne bi škodovalo.

Policijeke. 42letnega težaka Alojzija Benčino iz Trsta so zaprli, ker je na sumu, da je na trgu della Zonta ukradel neki kmetici jerbas grozdja. — Služabnika pri gledališču „Politeama“ Alojzija F. in Josipa P. so zaprli, ker sta po noči razgrajali po ulicah in baš tako tudi težaka Ivana C. — Zaradi postopanja so zaprli 25letno Marijo M. iz Idrije in 25letnega Karla Željarja iz Kamnika. — Predsinočnem je v gostilni hšt. 33 v ulici Barriera nepoznan človek težko ranil 22letnega težaka Justa Bidorsniča in sicer z nožem, katerega je ukradel v Aličevi pekarni na trgu Barriera. Ranilec je pobegnil bliskoma, ranjenega so odpeljali na zdravniško postajo in od tam v bolnišnico. — Kmet Jernej Drobni z Vrdele je v pretepu pri sv. Ivanu ranil z nožem zidarja Alojzija Vatovca iz Vrdele. Ranjenega so spremenili policijski organi na zdravniško postajo, Drobniča pa v zapor. Posledice preobilnega užitja novega vina! — 60letnega Jakoba K. iz Postojne so zaprli, ker je brez imetka in zaslužka taval po mestu.

Koledar. Danes (8.): Brigita, vdova; Simeon, spozn. — Jutri (9.): Dionizij. — Polna luna. — Solnce izide ob 6. uri 11 min., zatoni ob 5. uri 24 min. — Toplota včeraj: ob 7. uri zjutraj 16.5 stop., ob 2 pop. 22. stop. C.

Dunaj	46,	9,	76,	42,	84.
Gradec	6,	27,	12,	63,	25.
Temešvar	56,	74,	38,	39,	83.
Inomost	20,	57,	29,	58,	33.

Najnovejše vesti.

Pariz 6. Princ Nikolaj Grški je odložil svoj odhod iz Pariza. V sredo pojde na lov s predsednikom republike.

Neapelj 6. Glasi se, da pride kralj portugalski dne 15. oktobra v Rim.

Carigrad 6. Cerkve so prenapolnjene armenskih ubežnikov. Posamični prisilci pripovedujejo o novih nasilstvih. Razburjenje še vedno traja. Dosedaj so pariharhato izročili 38 mrličev. Turki zagotavljajo, da število žrtve ne presega 300. Vrata velike cerkve v Kumpaku so črno preprežena.

Dunajska bors 7. oktobra 1895		danes	predvčeraj
Državni dolg v papirju	100.65	100.65	
„ „ „ v srebru	101.05	101.05	
Avstrijska renta v zlatu	121.50	121.45	
„ „ „ v krouah	101.20	101.30	
Kreditno akcijo	405.30	404.50	
London 10 lat.	120.30	120.15	
Napoleoni	9.54	9.42 1/2	
20 mark	11.76	11.76	
100 italj. lir	45.25	45.30 1/2	

Josip Pizzarello
mehanic
izvršuje vsakršne poprave šivalnih strojev in dvokoles. Prodaja nove in rabljene šivalne stroje in dvokolesa.
Via Madonna del mare šte. 4, uhod via Fontanone, vstrice hšt. 12.